

☞ MAANDAG 16 MEI

Om half acht staat Dennis, m'n chauffeur, voor de deur in Gouda. Dankzij de snelle Betaalstrook op de A12 draaien we twintig minuten later met de zilvergrijze dienstauto het Binnenhof op. Om acht uur meteen de eerste bespreking met mijn staf in het Torentje. Onderwerp is de sociaal-economische situatie. Ons arbeidsmarktbeleid begint duidelijk vruchten af te werpen. Zo daalt de werkloosheid onder etnische minderheden in de grote steden gestaag. Van meet af aan heb ik dit als de centrale opdracht van het kabinet beschouwd.

Tijdens het Torentjes-overleg komt de in het jaar 2000 ingezette recessie met zijn rampzalige gevolgen weer ter sprake: de lange hete zomer van 2002 met de rellen in de na-oorlogse hoogbouw-wijken van Amsterdam, Rotterdam, Enschede en Breda. Het betekende het einde van het kabinet-Bolkestein, maar ook van het geloof in een neo-liberale oplossing van de sociale problemen.

Zeker, ook ik had m'n twijfels toen we ons *Plan van de Arbeid voor de 21ste eeuw* ontvouwd, moet ik nu bekennen. Maar achteraf bleek hoe juist het was dat we de uitkeringen verhoogden, als eerste stap om de rust in de steden te herstellen. Jarenlang was er bekibbeld op de uitkeringen. Ook, ik moet het helaas toegeven, door Kok-2. Dat, en het uitblijven van het beloofde werk voor migranten en hun nakomelingen, leidde tot een onhoudbare situatie in de *banlieus* van onze steden. Sinds de stadsproeven weten we hoe belangrijk een gedegen stelsel van sociale zekerheid en een actief werkgelegenheidsbeleid zijn.

Toch is dit kabinet zeker niet alleen geboren uit de angst van de middenklasse voor onrust in de steden. Ook de toenemende economische onzekerheid, gevolg van de globalisering, werkte als katalysator. Vaste banen hebben plaats gemaakt voor flexibele banen op contractbasis. Die ontwikkeling is al lang niet meer beperkt tot de onderste segmenten van de arbeidsmarkt. De huidige golf van reorganisaties bij zowel *DeMol Movies Inc* als bij *Philips HomeInfo* geven nog eens aan hoe fragiel de positie van de middenklasse is geworden. De schaduwzijden van de flexibilisering tekenden zich steeds duidelijker af. Ons pleidooi voor een gedegen, universeel sociaal zekerheidsstelsel kon daardoor op brede steun rekenen. Door de sociale pijn tot een aanvaardbaar minimum terug te brengen, draagt een sociaal stelsel juist bij aan het vergroten

Werk moet Weekdagboek van Minister-President Ad Melkert

16-21 mei 2005

Drs. Ad Melkert is nu 49 jaar. Hij was in het eerste en tweede kabinet-Kok (1993-1999) minister van sociale zaken en werkgelegenheid.

Hoewel hij toen al als kroonprins gold, wist hij uiteindelijk toch leider van de PvdA te worden.

Ad Melkert maakte indruk als oppositieleider tijdens het kabinet-Bolkestein (2000-2003).

Ook gaf hij leiding aan de fusiebesprekingen tussen PvdA en D66, die in 2001 resulteerden in de vorming van de Progressieve Partij. Sinds twee jaar is Melkert de voorman van het coalitiekabinet met de Groenen.

van de concurrentiekracht in een dynamische omgeving. Vandaar dat ik nu als minister-president in het Torentje mag vergaderen over de werkloosheidsontwikkeling.

Om elf uur is de bespreking afgelopen. De zon staat hoog aan de hemel en daarom ga ik dit keer te voet naar het paleis voor het wekelijkse bezoek aan de koning. Het geheim van het Noordeinde mag ik zelfs niet aan dit dagboek toevertrouwen, maar ik

kan gelukkig wel zeggen dat de koning weer aardig is opgeknapt van zijn recente auto-ongeluk.

Met een rammelende maag arriveer ik tegen acht uur thuis. Na het eten heb ik met mijn dochters en mijn vrouw, zoals gebruikelijk in weekdagboeken, een inspirerend gesprek over de vergankelijkheid van de postmoderne filosofie en recente ontdekkingen op het gebied van elementaire deeltjes. Daarna meteen door naar het partijbureau. Onze partijvoorzitter, Boris Dittrich, toont de laatste Internet-peilingen. De steun voor onze aanpak groeit!

☞ DINSDAG 17 MEI

Vandaag moet ik om negen uur op een congres van de FNV in Amsterdam zijn. Ik zal daar de relatie tussen het arbeidsmarktbeleid en de sociale zekerheid nog eens uitleggen. Eerst luister ik naar een toespraak van Wim Kok, inmiddels de *grand old man* van de Progressieve Partij. Kok voelt zich zichtbaar thuis in de voor hem oude vertrouwde omgeving. Hij roept de aanwezigen op om ons kabinet te steunen, opdat de gebeurtenissen van drie jaar geleden zich niet zullen herhalen. In mijn toespraak kan ik Wim enigszins gerust stellen. De werkloosheid in de grote steden is aan het dalen en het actieve arbeidsmarktbeleid werpt onmiskenbaar resultaten af. Het kabinet-Bolkestein verwachtte alle heil van de markt, maar het drastisch verlagen van de uitkeringen kon de werkloosheid niet terugdringen. Ons beleid van actieve scholing, herscholing en vooral het formaliseren van informele arbeid (inclusief zorgarbeid) is een groot succes. De scherpe scheidslijn tussen participatie en non-participatie is er vrijwel door verdwenen en we hebben een breed draagvlak voor het sociale zekerheidsstelsel gecreëerd. Wel geef ik toe dat er nog altijd problemen zijn met werkweigeraars die trachten hun uitkering te behouden zonder daarvoor een tegenprestatie te willen leveren.

In de discussie op het congres gaat het er hard aan toe. Verschillende vakbondsvertegenwoordigers mopperen dat het kabinet op het punt van de flexibilisering te veel toegeeft aan de werkgevers. Ik leg uit dat die flexibilisering juist noodzaak is, willen we kunnen concurreren. Hier moeten we de markt - die fetisj van het afgelopen *fin-de-siècle* - duidelijk vrij baan geven, mits ingebed in een sluitend stelsel van sociale zekerheid en actief arbeidsmarkt-

beleid. Ook vallen nogal wat vakbondsleden over de toenemende kloof tussen markt- en collectieve sector voor wat betreft loon, status en arbeidsomstandigheden. Ik argumenteer dat we beter deze tweedeling kunnen hebben dan die tussen werkenden en niet-werkenden. Aan de reacties te merken kan ik niet iedereen overtuigen.

Na de lunch snel naar Den Haag. Een korte briefing over de door de vs voorgestelde boycot van Chinese auto's. Ik vind de argumenten weinig steekhoudend. Uit tests blijkt dat deze auto's wel degelijk aan de milieubepalingen voldoen, al zijn ze evident minder dan het Amerikaanse produkt (dat overigens voor meer dan dertig procent uit Chinese fabrieken komt).

Thuisgekomen nog even de huisinfo aan. Ik click een vegetarische pizza aan en deze wordt keurig vijftien minuten later bezorgd. Al zappend stuit ik op Mick Jagger die op de vraag of dit nu echt de laatste tournee van *The Rolling Stones* is, zijn schouders ophaalt terwijl Keith Richards nog eens het voorbeeld aanhaalt van B.B. King die tot zijn 82ste bleef optreden.

☞ WOENSDAG 18 MEI

Unilever opent een nieuwe vestiging in Den Helder. President-directeur Wijers heet mij welkom en met subtiele beweging van de elektronische handschoen start ik het afvalverwerkingsbedrijf. In mijn speech wijs ik nog eens op het belang van milieutechnologische kennis als exportprodukt, nu ook de bevolking in de Aziatische landen de leefomgeving hoog op de agenda heeft gezet. Wijers is het daarmee eens en onderstreept tot mijn vreugde het belang van een actief arbeidsmarktbeleid. Hierdoor kunnen de Nederlandse vestigingen van Unilever een uiterst flexibel personeelsbeleid voeren. Inkrimping maar ook uitbreidingen van personeel is daardoor een stuk gemakkelijker. Overheid, werkgevers en werknemers staan garant voor de opvang en herscholing van overtollige werknemers. Tikje Amerikaans, ik geeft het toe, maar we investeren op die manier wel in *human capital*. Natuurlijk klaagt Wijers over de hoge sociale lasten, maar daar is mijn geachte partijgenoot nu eenmaal werkgever voor.

Van de elektronische kranten besteedt alleen de *Volkskrant* aandacht aan mijn rede. Het hoofdartikel waarschuwt voor het ontstaan van regelrechte

arbeidsdwang. Nou ja. Gelukkig weet ik van Boris Dittrich dat ons beleid blijkens de Internet-peilingen op brede steun kan rekenen!

☞ DONDERDAG 19 MEI

Vanmiddag het kamerdebat over het loonbeleid. Ik bereid me in ochtend voor met Ruud Vreeman, minister van Sociale Zaken, en enkele topambtenaren. Ook al hebben we nivellering als doelstelling al lang losgelaten, loonbeleid blijft een essentiële schakel in ons sociale stelsel en dat strookt niet met het neo-liberalisme dat de vvd blijft propageren.

In het debat met oppositieleider Linschoten, ooit mijn staatssecretaris in het eerste kabinet-Kok, gaat het er hard aan toe. Hij blijft hameren op het bekende aambeeld van een oplopend overheidsstekort en inflatie. Ik werp hem toe dat de gevaren van afwenteling van sociale lasten op de werkgevers eigenlijk gering zijn, zeker in de sectoren met een hoge arbeidsproductiviteit. De cijfers van Elsevier en KPMG spreken in dat opzicht boekdelen. Daar waar de arbeidsproductiviteit laag is, ligt dat inderdaad anders. Te hoge looneisen kunnen dan fnuikend werken. De werking van de markt moet daar aan banden worden gelegd, betoog ik.

Ik wijs Linschoten nog eens op de gevaarlijke weg die Nederland dreigde in te gaan in de jaren negentig van de vorige eeuw, toen een grote groep mensen permanent leek te worden uitgesloten. We hebben allemaal kunnen zien waar dat toe leidde. Zeker Linschoten, die ten tijde van de stadsrellen in het kabinet zat, zou deze les toch ter harte moeten nemen.

De tienmensenfractie van de Christen-democraten 2000 roert zich niet vanmiddag. Niet één interventie van fractieleider De Hoop Scheffer, vroeger toch een bijtertje. Ik verlang stilletjes terug naar de tijden van zijn voorganger Heerma.

Terug in het Torentje blijkt mijn vrouw te hebben gebeld. Zij is verlaet en we ontmoeten elkaar daarom in foyer van de Stopera waar in het kader van Holland Festival de opera *Brinkman* zijn première beleefd.

☞ VRIJDAG 20 MEI

De wekelijkse ministerraad verloopt soepeltjes. Ondanks bedenkingen van velen vooraf blijken de Groenen (vice-premier Rosenmöller voorop) toch uiterst coöperatief in het kabinet. Het Duitse voorbeeld, waarbij juist de industrie een intensief pleitbezorger is geworden van strenge milieumaatregelen, blijkt gelukkig aan hen welbested te zijn geweest. Ook op sociaal-economisch gebied kunnen we goed tot zaken komen. Het wetsvoorstel voor het nieuwe ouderenbeleid wordt zonder veel problemen aanvaard. Opnieuw blijkt flexibilisering, mits ingebed in een fatsoenlijk sociaal stelsel, allerlei voordelen voor de betrokkenen te hebben. Men kan nu na z'n 65ste doorwerken in deeltijd, als telewerker of anderszins. Zo drukken we tevens de kosten van de vergrijzing.

We praten in de Trèveszaal nog wat na over het debat van gister. Opvallend is het commentaar van professor De Beus vandaag op Internet. Hij vindt dat het nationale en regionale kader voor het voeren van sociaal-economische politiek wordt miskend. Geavanceerde bedrijven hechten steeds groter belang aan de omgeving waarin ze zich vestigen, niet alleen de bereikbaarheid, maar ook de aanwezigheid van sociaal-culturele voorzieningen en van goed opgeleid specialistisch personeel.

Even na middernacht stap ik in bed, maar de slaap wil nog niet komen. Ik pieker over de vraag of globalisering het gevoel van verbondenheid aantast en kom tot een geruststellende conclusie. Het gemeenschapsgevoel is eigenlijk alleen maar sterker geworden. Gelukkig loopt het in ons land zelden echt hoog op. Alleen bij voetbalwedstrijden en op Koningdag.

☞ ZATERDAG 21 MEI

Schiphol, 9 uur, vertrek naar de vs. Stiekem het nieuwe boek van A. F.Th. van der Heijden, *De hoer van de Damstraat* (het 13e deel van *De Tandeloze Tijd*) voor onderweg meegenomen.

ROBERT KLOOSTERMAN

is verbonden aan de vakgroep Algemene Sociale Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Utrecht